

Energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår dato: 08.10.2024

Vår ref.: 202106929-37 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

Oversendelse av klage på NVEs vedtak om delvis nedleggelse av Sølndammen i Alvdal kommune, Innlandet fylke

Alvdal kommune, Vidar Samuelshaug, Håkon Øien og Johan Furuli har klaget på NVEs vedtak av 24.04.2024 om tillatelse til delvis nedlegging av Sølndammen i Alvdal kommune. Klagen er gitt innen klagefristen og tilfredsstillende de øvrige vilkår for klagerett i forvaltningslovens kapittel VI. NVE har forberedt klagen i tråd med forvaltningsloven § 33. Vi kan ikke se at klagen gir grunnlag for å endre vårt vedtak av 24.04.2024. NVE oversender derfor klagen til Energidepartementet (ED) for endelig avgjørelse.

Bakgrunn for saken

NVE mottok en søknad fra Østerdalen Kraftproduksjon AS datert 08.04.2021 om tillatelse til å delvis legge ned den gamle Sølndammen i Alvdal kommune i Innlandet fylke. Søknaden ble sendt på høring 30.01.2023, og NVE arrangerte befarings 27.06.2023. I henhold til § 41 i vannressursloven skal en søknad om nedlegging innvilges om ikke særlige grunner taler imot. Dette gir i stor grad dameier rett til å legge ned vassdragsanlegg som eier ikke lenger ønsker å vedlikeholde. Gjennom vår behandling av søknaden har vi vurdert at det ikke foreligger særlige grunner som taler imot en nedlegging av Sølndammen. NVE ga derfor tillatelse til delvis nedlegging av Sølndammen i vedtak av 24.04.2024.

Klagene

NVE mottok klage fra Johan Furuli 14. mai, fra Vidar Samuelshaug og Håkon Øien 15. mai og fra Alvdal kommune 24. juni 2024. Alvdal kommune ba om forlenget klagefrist i brev av 15. mai, for å kunne behandle saken politisk. NVE innvilget dette.

Alvdal kommune har begrunnet klagen på følgende måte:

«Kommunestyret i Alvdal kommune behandlet den 20.06.2024 NVE's vedtak datert 24.04.2024, deres ref. 202106929-27, sak om konsesjonærens ønske om riving av gamle Sølndammen. I saken ble det også fastslått at Alvdal kommune takker nei til

Hafslund Eco/Østerdalen Kraftproduksjon sitt tilbud om at Alvdal kommune som alternativ til riving kan overta ansvaret for gamle Sølndammen.

Kommunestyret mener NVE i vedtaket har sett bort fra sitt vilkår i ny konsesjon om utbygging av Sølna kraftverk i 2013, der det er vedtatt at gamle Sølndammen ikke skal rives. Kommunestyrets ordlyd og saksframlegget følger vedlagt her, og Alvdal kommune klager med dette på rivningsvedtaket fra NVE fra april.

Kommunestyret har i møte 20.06.2024 fattet følgende vedtak 61/24

- 1. Alvdal kommune, kommunestyret, vedtar at det er uaktuelt for kommunen å påta seg ansvar for videre vedlikehold og opprettholdelse av gamle Sølndammen.*
- 2. Alvdal kommune, kommunestyret, klager på NVE's vedtak om rivning av gamle Sølndammen datert 24.04.2024. Dette begrunnes med at det i konsesjonen for nytt kraftverk står tydelig at dammen for gamle Sølna kraftverk skal opprettholdes, selv ved nedleggelse av kraftverket.*
- 3. Dersom beslutning om rivning opprettholdes, krever kommunestyret at det stilles store forventninger til NVE's videre oppfølging av konsesjonærens gjennomføring av rivingen ut fra de kvaliteter som dammen naturlig har medført for lokalsamfunnet og berørte oppsittere/grunneiere siden den ble etablert over 100 år tilbake i tid. Videre kreves det at kommunen og tilgrensende innbyggere/grunneiere tas med i dialogen når detaljplanen for rivingen skal fastsettes. Her peker til slutt kommunestyret på den innvirkningen Sølna kraftverk med ny dam og vannføring som følge av driften her har inn mot Folla, nedstrøms ny demning og kraftstasjon. Kommunen er nå i gang med en reguleringsplan for nedre del av Folla og Sølnavassdragets innvirkning på elveløpet i Folla blir her sentralt.»*

Johan Furuli har begrunnet klagen på følgende måte:

«Jeg vil med dette klage på vedtaket gjort av NVE 24.04.2024 ang rivning av sølndammen.

Jeg vil beholde dammen slik den er i dag.

Jeg føler ikke at hverken jeg eller andre høringsparter har blitt hørt når det gjelder behovet for å ha et sandfang der dammen står i dag. Jeg føler frykten at elva nedstrøms vil fylle seg med de løsmassene som ligger i dammen nå blir bagatellisert. Det er ikke elvas gang at så mye løsmasser kommer på en gang. Jeg foreslår heller at dammen senkes til høyden på nåleløpet, dvs 2.9 meter lavere enn det den er i dag. Da vil vi fortsatt ha et sandfang, et lite vannspeil som dekker det største krateret og en ufarlig oppdemming. Jeg skjønner at den nye dammen vil hindre at nye løsmasser kommer til, men det som ligger der fra før vil kunne gjøre nok skade for det.

Ifølge vedtaket er ut.no brukt som kilde når det gjelder turer i området. Det står også at område er lite tilrettelagt for friluftsliv. Her i distriktene trenger vi ikke ting tilrettelagt for at vi skal drive med friluftsliv og rekreasjon.

På nordsiden av inntaksbassenget går det en mye brukt sti der du har utsikt over dammen. Utsikten derifra vil bli skjemmende hvis dammen blir borte. Og jeg vil gå utfra at stien blir mindre brukt.

Norconsult foreslår bla å flytte massene i inntaksmagasinet til et annet sted der det ikke utgjør fare for erosjon. Dette er løsmasser som elva lett tar med seg i en flom. Det blir nok vanskelig å finne steder til det i inntaksmagasinet.

Jeg leser også kommentaren til ØKAS ang terskler. At forholdene ikke ligger til rette for det i det gamle oppdemte arealet. Da syns jeg det er merkelig at de foreslo det til meg som et avbøtende tiltak hvis jeg var medgjørelige ang riving av dammen.»

Videre viser Johan Furuli til deler av ØKAS sitt svar til hans høringsuttalelse i saken:

«Deler av de sedimenterte massene ligger i vassdraget utenfor Furulis eiendom. Søker mener de sedimenterte massene kan utgjøre en utnyttbar ressurs for de som eier grunn der massene ligger. Krav om overføring av eiendomsrett, verditap på eiendom m.m. er privatrettslige forhold søker mener ikke skal tillegges vekt når NVE skal avgjøre søknad om nedlegging av dammen. Privatrettslige forhold kommenteres ikke nærmere her»

Johan Furuli har følgende kommentar til ØKAS sitt svar:

«Her vil jeg bestride det som er markert med rødt [utklippet ovenfor]. Hvis løsmassene ikke ligger på min eiendom vil jeg gjerne at NVE eller noen andre opplyser meg om hvem det ligger på. Når den nye dammen ble bygget så ble det djupeste punktet i elva brukt som grense mellom meg og naboen på andre siden av elva. Jeg trodde det var sånn i det gamle inntaksbassenget også.

Jeg vil at NVE skal ta stilling til privatrettslige forhold ang eiendomsrett etter at dammen blir fjernet. Hvis dammen blir borte vil jo jeg ha tilbake min eiendom ned til elva. Jeg ser ingen grunn til at ØKAS skal fortsette å eie området etter dammen blir evt fjernet.

Jeg har liten tillit til Økas, de har lovet oss grunneiere mye gjennom tiden vi drev med byggingen av nye Sølva kraftverk. Men dette er ting de nekter for i ettertid, bla at den gamle dammen aldri skulle rives.....

Det står også skrevet at området skal tilbakeføres slik det var før dammen ble bygget. Da forventer jeg at den gamle saga som sto der og den gamle nåledammen blir restaurert.»

Vidar Samuelshaug og Håkon Øien har begrunnet klagen på følgende måte:

*«**Angående saken:** Dam-anlegget har i dag en funksjon som sandfang noe som i utgangspunktet bør være positivt i henhold til elveforbygning som ble etablert etter «Vesleofsen 95». Det sames opp og forflyttes stadig løsmasser. Uten at det etableres terskel/sandfang vil flomvern som ble etablert etter «Vesleofsen 95» fylles med løsmasser og danne sand/sten-ører. Dette er svært negativt med tanke på framtidige flommer og videre sikring av bebyggelse og landbruksarealer.*

I tilfelle ØKAS for tillatelse til å rive hele nåværende damanlegg må det være et krav om at terskeler/sandfang må etableres

Visuelt skue: *Dammen er et flott visuelt skue i et nærområde til boligfelt og andre naboer. Området benyttes til rekreasjon og inneholder blant annet fine og sterke turstier. Området benyttes i mye større grad en beskrevet med 2-turer registrert på UT.no*

Konklusjon: *Som nedstrøms grunneiere mot elveleiet samt brukere av området nedstrøms/oppstrøms ønsker vi at anlegget består med høyde opp mot nedre del av nåværende nål-dam. Dette vil også fungere som et naturlig sandfang.*

Vi ser tydelig at dagens flomsikring fylles med løsmasser. Dette med begrunnelse i at dagens damanlegg renskes for masser ved at bunnluke/tømmesjakt åpnes og løsmasser spyles ut nedstrøms.

Det er nedstrøms et betydelig areal for landbruk og mange boenheter/bebyggelser. Vi må forsikres om at dagens sikringsnivå ikke forringes med oppfylling av løsmasser og ørdannelser. I tilfelle endring av dagens flomsikring må tiltakseier stå får rensing, høydejusteringer eller utvidelse av elveløpet.

Søknaden er beskrevet med sikring mot «skog», sikring mot bebyggelse og landbrukareal er ikke tatt med.»

NVEs vurdering av klagen

NVE kan oppheve eller endre vedtaket dersom NVE finner klagen begrunnet. Alternativt kan vi sende klagen til ED for endelig avgjørelse, jmf. forvaltningsloven § 33. De tre innsendte klagenes dekker flere forhold ved NVEs vedtak.

NVEs tidligere vurdering av Sølnadammen

Alvdal kommune viser til at NVE i forbindelse med tillatelse til Nye Sølna kraftverk vurderte at den gamle Sølnadammen bør beholdes. I bakgrunnsnotatet for NVEs vedtak om tillatelse til å bygge nye Sølna kraftverk av 06.11.2013, skrev NVE følgende i merknadene til vilkårenes post 8:

«NVE har vurdert at dagens Sølnadam må opprettholdes som terskel selv ved nedleggelse av dagens kraftstasjon. Dette utifra hensyn til landskap, kulturmiljø og vannkvalitet.»

NVE presiserer at konsesjonærer har mulighet til å søke om å endre betingelser i gjeldende konsesjoner. I NVEs håndtering av søknad om nedlegging har vi vurdert fordeler og ulemper for allmenne interesser jf. vannressursloven §§ 8 og 41. NVE viser til at søknaden om nedlegging fra 2021 med vedlegg, høringsuttalelser samt NVEs egne søk i offentlig tilgjengelige databaser og lignende har gitt et oppdatert kunnskapsgrunnlag for å vurdere konsekvensene en nedlegging av Sølnadammen kan medføre for allmenne interesser. Vi har kommet fram til at det ikke foreligger særlige grunner for å nekte nedlegging, og har derfor gitt tillatelse. Det er ikke nødvendig å endre på konsesjonsvilkårene til nye Sølna kraftverk for å kunne gi tillatelse til en nedlegging av den gamle Sølnadammen.

Sølnadammen som sandfang

Johan Furuli, Vidar Samuelshaug og Håkon Øien mener at høringspartene ikke har blitt hørt angående deres kommentarer om å beholde en sandfang, slik at man unngår negative konsekvenser i elva nedstrøms som følge av en økning i løsmasser. I NVEs vedtak har vi vurdert ulike tiltak som å opprettholde Sølnadammen som terskel, å bygge ny terskel, konsekvensene av økt massetransport for elva nedstrøms og konsekvensene av å flytte masser i dagens inntaksmagasin som avbøtende tiltak.

NVE viser til at vi har pålagt ØKAS overvåkning av erosjon, eksisterende erosjonssikringsanlegg og endring i flomforhold. Dette skal årlig rapporteres til NVEs miljøtilsyn. I vedtaket viser vi også til at eventuelle skader og ulemper som følge av nedleggingen kan følges opp i medhold av gjeldende konsesjon for Sølna kraftverk av 06.11.2013. NVE mener at konsekvensene er tilstrekkelig vurdert.

Landskap og friluftsliv

Johan Furuli, Vidar Samuelshaug og Håkon Øien viser til at området blir benyttet til friluftsliv i større grad enn det som framkommer av NVEs vurdering i vårt vedtak av 24.04.2024. NVE viser til at vi har basert våre vurderinger på blant annet høringsuttalelser og offentlig tilgjengelig informasjon. Som beskrevet i vårt vedtak, er Sølnavassdraget kartlagt som et svært viktig friluftsområde. Etter vårt syn endrer ikke ny informasjon om en sti nord for inntaksmagasinet vår vurdering av landskap og friluftsliv.

Privatrettslige forhold

NVE mener at eiendomsgrenser og eierskap til masser er privatrettslige forhold som ligger utenfor en vurdering av om ØKAS skal få tillatelse til delvis nedlegging av Sølnadammen. NVE forutsetter at ØKAS ordner de privatrettslige forholdene som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket.

Oppfølging av nedleggingen

Alvdal kommune krever at NVE følger opp gjennomføringen av rivingsarbeidene, og at kommunen, grunneiere og andre innbyggere tas med i dialogen ved fastsetting av detaljplan. NVE viser til at detaljplanen vil bli sendt på høring til kommunen.

NVE viser til at plikten til å tilbakeføre vassdraget gjelder «så langt som mulig», idet den ikke omfatter endringer som skyldes andre tiltak i vassdraget. ØKAS har dermed ingen plikt til å reetablere tidligere inngrep i vassdraget.

Konklusjon

NVE kan ikke se at det er kommet fram nye opplysninger i klagen som gir grunnlag for å endre vårt vedtak av 24.04.2024. Vi sender derfor klagen til ED for endelig avgjørelse jmfør forvaltningsloven § 33.

Alle sakens dokumenter gjøres tilgjengelige for departementet gjennom internettløsningen SeDok.

Med hilsen

Carsten Stig Jensen
konsesjonsansvarlig

Brit Torill Haugen
fungerende seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

Energidepartementet

Kopimottakerliste:

Alvdal kommune

Johan Furuli

Vidar Samuelshaug

Håkon Øien

Østerdalen Kraftproduksjon AS

Hafslund Kraft AS